

číslo 4 / prosinec 2014

ZOO

report

magazín pro přátele Zoo Brno

BRNO

odborná příloha
ZOO REPORT PROFI

Příhovor

Mgr. Richard Brabec

STRANA 3

Také zábavnou formou je možné chránit přírodu

Jana Hadová

STRANA 4

Máchův kraj je jediným místem v Česku, kde se rozmnožují vlci

Luboš Beran

STRANA 5

Chýše Africké vesnice vyrostly na nejvyšše položeném místě zoo

STRANA 6, 7

Safari omládlo

František Ptáček

STRANA 8

Horké novinky

STRANA 9

Jednu z chýší obsadili snovači rudozobí, nejpočetnější ptáci světa

Petr Suvorov

STRANA 10

Plameňáci opět v Brně

Petr Suvorov

STRANA 11

Zooreport

magazín pro přátele Zoo Brno
prosinec 2014
číslo 4/14, ročník XVI

Vydavatel:

Zoo Brno a stanice zájmových činností, p. o.
U Zoologické zahrady 46, 635 00 Brno,
Česká republika
tel.: +420 546 432 311
fax: +420 546 210 000
e-mail: zoo@zoobrna.cz

Nakladatel:

Peleos, spol. s r.o.
e-mail: info.brno@peleos.cz

Adresa redakce:

Zoo Brno a stanice zájmových činností, p. o.
redakce Zooreportu
U Zoologické zahrady 46, 635 00 Brno,
Česká republika
tel.: +420 546 432 370
fax: +420 546 210 000
e-mail: stuchlik@zoobrna.cz

Vedoucí redaktor:

Bc. Eduard Stuchlík

Odborní lektori:

RNDr. Bohumil Král, CSc.
Mgr. Lubomír Selinger

Náklad:

1 500 ks v české verzi
500 ks v anglické verzi

Autorem nepodepsaných příspěvků je:

Eduard Stuchlík

Fotografie (pokud není uvedeno jinak):

Eduard Stuchlík

První strana:

Plameňáci růžoví

NEPRODEJNÉ

K poslání současné zoo patří nerozlučné spojení chovu zvířat a osvěty

Po nástupu do funkce ministra životního prostředí jsem si uvědomil, že již nejsem pouze nadšeným návštěvníkem zoologických zahrad, ale také tím, kdo je odpovědný za to, jak zoologické zahrady plní svoje poslání. Ministerstvo životního prostředí je mimo jiné ústředním správním úřadem pro oblast provozování zoologických zahrad – vydává licence k jejich provozování a poté je také pravidelně kontroluje.

Za důležité považuji připomenout, že ministerstvo od roku 1996 poskytuje dotace z programu „Příspěvek zoologickým zahradám“, čímž podporuje a usměrňuje činnosti, které přispívají k zachování biodiverzity v několika oblastech ochranných aktivit. Především se jedná o podporu chovu ohrožených druhů světové fauny, chovu zvláště chráněných druhů fauny České republiky a vzácných a vymírajících plemen domácích zvířat. Resort současně podporuje zapojení zoologických zahrad do záchranných, výzkumných a inventarizačních projektů zaměřených na ohrožené druhy.

Brněnská zoo je v posledních letech úspěšná zejména v rozmnožování dvou druhů velkých šelem, medvědů ledních a medvědů kamčatských, které chová v unikátním expozičním souboru Beringie. Zoo Brno je rovněž zapojena do mezinárodního záchranného chovu orlů kamčatských – od roku 2011 každoročně odesílá odchovaná mláďata tohoto druhu do jiných zoo, podle instrukcí koordinátora chovu. Společně s Českým svazem ochránců přírody pracuje od roku 2006 na projektu „Ochrana sýčků obecných na jižní Moravě“, v minulosti se podílela na inventarizačním projektu na záchranu sysla obecného. Brněnská zoologická zahrada společně

Mgr. Richard Brabec

s indonéskou neziskovou organizací založila a v roce 2009 otevřela na ostrově Nusa Penida v Indonésii záchrannou stanici pro želvy zabavené nelegálním obchodníkům. Důležitou součástí stanice se stalo vzdělávací centrum pro obyvatele ostrova i turisty, které šíří poznatky o neohroženější skupině indonéské fauny – sladkovodních i mořských želvách.

Podle mého přesvědčení zoologické zahrady nemají plnit pouze funkci kvalifikované chovatelské a výzkumné instituce. Jejich poslání má být také vzdělávání, výchova a osvěta. Proto velmi oceňuji, že Zoo Brno dlouhodobě věnuje této oblasti velkou péči – například školám různého stupně nabízí na dvacet výukových programů a její Stanice mladých přírodovědců vychovává děti a mládež téměř nepřetržitě již po mnoho desetiletí. O důrazu, který

příspěvková organizace statutárního města Brna klade na kontakt s veřejností, svědčí také skutečnost, že se od letošního roku stala provozovatelem Střediska ekologické výchovy (proto také změnila svůj tradiční název Zoologická zahrada města Brna na Zoo Brno a stanice zájmových činností), a posílila tak svoje postavení v systému ekologického vzdělávání a výchovy veřejnosti na území města Brna i celého Jihomoravského kraje.

Chci brněnské zoologické zahradě popřát, aby se po všech stránkách dále úspěšně rozvíjela a přinášela radost i poučení návštěvníkům, pracovníkům zahrady pak plně uspokojení ze zajímavé a záslužné práce.

Richard Brabec,
ministr životního prostředí

Mgr. Richard Brabec

se narodil 5. července 1966 v Kladně, vystudoval Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy, obor ložisková geologie v kombinaci s cizími jazyky. Pracoval jako ředitel Českomoravské komoditní burzy Kladno, na různých pozicích ve finančním úseku akciové společnosti Unipetrol, jako finanční ředitel ve Spolaně Neratovice, a. s., a jako generální ředitel akciové společnosti Lovochemie. Od roku 2007 se zabývá otázkami evropské i tuzemské legislativy v oblasti životního prostředí, především novou chemickou legislativou REACH, kterou vydala Evropská unie, aby se nejpozději od roku 2020 používaly pouze chemické látky se známými vlastnostmi, a to způsobem, který nepoškozuje životní prostředí a zdraví člověka. Dále se mj. věnuje systému emisních povolenek. Richard Brabec hovoří anglicky, francouzsky a rusky.

Po volbách do Poslanecké sněmovny v říjnu 2013 se stal poslancem za Hnutí ANO 2011, prezident republiky Miloš Zeman jej 29. ledna 2014 jmenoval ministrem životního prostředí.

Foto Jana Hadová

Foto Jana Hadová

Panda velká v zoologické zahradě Mořského parku v Hong Kongu

Při příchodu do Mořského parku v Hong Kongu se maně vybaví bonmot rakouského výtvarníka Friedensreicha Hundertwassera o tom, že život bez kýče není možný

Také zábavnou formou je možné chránit přírodu

Konference Světové asociace vzdělávacích pracovníků zoo (IZE) se konají jednou za dva roky. Poslední bienále, dvaadvacáté, se uskutečnilo od 2. do 6. září 2014 v čínském Hong Kongu. Hostitelskou organizací byl Ocean Park Hong Kong, jeden z největších zábavních parků světa. Během roku 2013 jeho vstupní branou prošlo téměř sedm a půl milionu návštěvníků, kteří se pak mohli projíždět na horských drahách, kolotočích, ruských kolech a dalších adrenalinových atrakcích. Avšak patrně největší atrakcí areálu, jehož celková plocha zaujímá 870 000 m², je pavilon Velké akvárium. Ocean Park v Hong Kongu je totiž také mořským parkem, zoologickou zahradou a výzkumnou laboratoří. Když se v tomto inspirativním prostředí ocitne vzdělávací pracovník brněnské zoo, opět si uvědomí, že vštěpovat myšlenky ochrany přírody lidem různého věku, vzdělání, víry a kulturního zázemí lze nejlépe formou zvanou zábavná.

Jednou z expozicí pavilonu akvárií je Korálový útes (Atoll Reef), ve kterém žije více než 400 druhů mořských živočichů a v němž probíhají zážitkové

vzdělávací programy – v křišťálové vodě se zájemci mohou společně s chovatelem potápět mezi mantami, tuňáky a kladivouny a sledovat akvaristu, jak pečuje o korály. Děti od desíti let mezi útesy šnorchlují. A pro ty menší, které mají aspoň tři roky, je připraven zážitkový vzdělávací program Noc v hlubinách oceánu. Až ostatní návštěvníci odejdou, děti s rodiči se utáboří v tajemných prostorách pavilonu a pozorují noční život na dně mořském. Jiná expozice, nazvaná Divadlo moře (Ocean Theatre), uvádí velkolepou show chovatelů s delfíny a lvouny a podtrhuje přítomnost nutnost chránit naše oceány a mořské živočichy. Dětem i dospělým jsou určeny zákulisní prohlídky chovatelských zařízení. Chloubou parku jsou pandy velké, které se jmenují An An a Jia Jia, a právě od jejich chovatelů návštěvníci získají informace o životě zvířat, která se stala symbolem ochrany přírody. Žákům a studentům škol všech stupňů Ocean Park nabízí jak zážitkové, tak vzdělávací programy po celý školní rok a o prázdninách (v červenci a srpnu) pak pořádá pro děti ve věku od čtyř do desíti let pětidenní intenzivní vzdělávací programy zaměřené na ochranu životního prostředí. Na všech edukačních aktivitách se kromě pedagogických pracovníků podílejí i chovatelé.

Ocean Park v Hong Kongu od roku 2005 financoval více než 330 ochranných projektů zaměřených na kytovce, pandy a mnoho dalších zvířecích druhů. Dosáhl toho prostřednictvím nezávísle charitativní nadace Ocean Park Conservation

Foundation, kterou mořský park založil ještě se dvěma místními vysokými školami, Baptistickou univerzitou (Hong Kong Baptist University) a Pedagogickým institutem (Hong Kong Institute of Education). Záchraný projekt Panda odstartovala tato nadace v roce 2013, aby pomohla s odstraňováním následků zemětřesení z května 2008, které zničilo 83 % původních biotopů pand velkých. Více než 500 km² jejich habitatů zemětřesení tehdy zcela zničilo, nejvíce postihlo stanoviště v provincii Šan-si a rezervaci Wolong v provincii Sečuan, kde zanikla i záchraná stanice pro pandy velké, vybudovaná v roce 1980. Vzhledem k tomu, že živelní pohroma poškodila i většinu silnic a dálnic, byla a stále je pomoc velmi ztížená a komplikovaná. Proto nadace Ocean Park Conservation zorganizovala sbírku v Hong Kongu i v postižených provinciích, aby mohla zřídit fond pro obnovu původních biotopů pand, neustále ohrožovaných nejen přírodními katastrofami, ale i rostoucími rozvojovými aktivitami lidské populace.

Ocean Park Hong Kong, i když jej návštěvníci většinou vnímají jen jako zábavní park, klade důraz na výchovu veřejnosti, péči o životní prostředí a ochranu původních stanovišť ohrožených druhů asijské fauny. Daří se mu to díky pořádání výukových programů, prostřednictvím nadace i pomocí peněz získaných vlastním provozem.

Bc. Jana Hadová,
vedoucí vzdělávacího úseku

Máchův kraj je jediným místem v Česku, kde se rozmnožují vlci

Chráněná krajinná oblast (CHKO) Kokořínsko – Máchův kraj vznikla v září 2014 rozšířením původní CHKO Kokořínsko o oblast Dokeska. Nová CHKO se tak skládá ze dvou nespojených částí (kokořínská zabírá plochu 274 km², dokeská 136 km²), které mají mnoho společných rysů, ale i odlišností.

Obě části spojuje především pískovcový podklad, z něhož vystupují více či méně výrazné kopce tvořené vyvělinami. K nejvýraznějším dominantám patří v kokořínské části Vlhošť (614 m n. m.), v dokeské Velký Bezděz (604 m n. m.). Co však obě oblasti výrazně odlišuje, je reliéf a půdní podmínky. Pro kokořínskou část jsou typická kaňonovitá údolí Liběchovky a Pšovky a některých menších toků, zatímco pro dokeskou jsou charakteristické ploché pánve v povodí páteřních toků Robečského potoka a Ploučnice s rozsáhlými vodními plochami a mokřady. Relativně kvalitní půdy vytvořené na plošinách nad údolím v kokořínské části umožnily mnoha generacím našich předků hospodaření a většina těchto ploch tak byla přeměněna v pole. V dokeské části naopak nízká kvalita půd, v plochých pánvích umocněná podmáčením, neumožnila dlouhodobější a výraznější rozvoj lidského osídlení a využívání oblasti se omezilo na produkci dřeva a ryb. Pro svůj jedinečný charakter je dokeská krajina často označována za tajgu středoevropského typu.

Práte se, s jakými živočichy se v oblasti můžeme setkat? V kokořínské části jsou to především menší a méně viditelní zástupci. V mokřadech v nivách Pšovky a Liběchovky žije velice vzácný vrkoč bažinný (*Vertigo moulinsiana*), což je drobný a nenápadný plž, kterého nejčastěji najdeme na stéblech ostřic či rákosu na silně podmáčených místech. Jedná se o evropsky významný a u nás

Foto Luboš Beran

Máchovo jezero

Foto Luboš Beran

Pohled na zříceninu hradu Bezděz z mokřadu u Břežyňského rybníka

i v jiných zemích kriticky ohrožený druh. V potoku Pšovce se vyskytuje další vzácný živočich, sekavec podunajský (*Cobitis elongatoides*). Drobná rybka žijící převážně v písčito bahnatém sedimentu patří k jednomu z mnoha evropsky významných druhů vyskytujících se v CHKO. Na hranách skal v severní části Kokořínska žije pavouk slíďák vřesovištní (*Alopecurus afabilis*), který se jinde v Česku nevyskytuje. Z větších obyvatel Kokořínska zmiňme sokola stěhovavého (*Falco peregrinus*), který využívá štěrbin v pískovcových skalách ke hnízdění.

Asi nejcennějším klenotem Dokeska je metapopulace kriticky ohroženého brouka tesaříka alpského (*Rosalina alpina*), jediná v České republice. Žije především na Malém a Velkém Bezdězu a ve

Slatinných vrších. V našem případě je vázána hlavně na světlé bukové porosty s větším počtem odumírajících stromů. Atraktivními obyvateli jsou také orel mořský (*Haliaeetus albicilla*) a jeřáb popelavý (*Grus grus*). V Máchově kraji oba druhy hnízdí v počtu několika párů.

Mediální senzací se stal příchod páru vlků patrně z Horní Lužice, na německo-polském pomezí tam žijí desítky těchto šelem. Vlci se zabydleli v širším okolí Národní přírodní rezervace Břežyň-Pecopala. Na jaře 2014 tam byl vlk poprvé zachycen fotopastí instalovanou Správou CHKO a koncem července fotopastí potvrdily odchov minimálně tři vličit. Vlci se do těchto míst vrátili po více než stu letech a Máchův kraj je momentálně asi jedinou oblastí našeho státu, kde se rozmnožují. Jejich nový domov se nachází v bývalém vojenském výcvikovém prostoru Ralsko, kde mají ideální podmínky: nízké osídlení, hodně lesů a velké množství zvěře.

Jak je i z tohoto stručného přehledu patrné, staronová CHKO Kokořínsko – Máchův kraj má co nabídnout, a to nejen lidským návštěvníkům.

RNDr. Luboš Beran, Ph.D.,
zoolog Správy CHKO Kokořínsko – Máchův kraj

Mládě vlka zachycené 1. září 2014 fotopastí Správy CHKO Kokořínsko – Máchův kraj

Africká vesnici opticky dominuje hydroglobus. V pozadí stylová budova obsahující bufet s posezením a vyhlídkou do výběhu kopytníků a také ubikace lemuru a plameňáků s vyhlídkami do jejich výběhů

Chýše Africké vesnice vyrostly na nejvyšší položeném místě zoo

Nejnovější expozici brněnské zoologické zahrady se stala Africká vesnice. Vyrostla pod hlavním vrcholem Mniší hory, na nejvyšší položeném místě zoo, tam, kde stávala vyhlídka do výběhu subsaharských kopytníků, tradičně zvaného Safari.

Za hojně účasti návštěvníků Africkou vesnici 4. října 2014 otevřel primátor města Brna Roman Onderka. Vzápětí zaznělo víření bubnů hudební skupiny M-Bunda Afrika a herečka Bára Hrzánová pokřtila žirafu Naomi, narozenou 18. června tohoto

roku. Jméno malé žirafky vzešlo z hlasování příznivců naší zahrady na webových stránkách Zoo Brno a Rádia Krokodýl. Křest s plyšovou žirafou se odehrál uprostřed vesnice, mládě se v tu dobu pohybovalo s matkou a dalšími čtyřmi žirafami ve výběhu.

Africká vesnice nabízí větší pohodlí pro návštěvníky, několik nových expozicí afrických zvířat a také lepší podmínky k pozorování žiraf sířovaných, zeber Chapmanových a pakoňů modrých, jejichž společný výběh Safari byl postaven už roku 1980.

V Africké vesnici vznikly nové expozice plameňáků růžových, lemuru kata a snovačů rudozobých. Osmičlennou skupinu plameňáků jsme sestavili ze

zvířat dovezených ze Zoo Liberec a Djurparku Borås ve Švédsku, hejno osmdesáti drobných snovačů pochází ze soukromého chovu v Nizozemí, do nové expozice lemuru jsme z dolní části naší zoo přenesli šest samců narozených v Zoo Jihlava a Zoo Zlín, které chováme od roku 2013.

Vesnici, do níž se vstupuje bránou zdobenou dvěma sloními kly z tvrdého dřeva, tvoří především osm hliněných chýší kruhového půdorysu, které jsou stylizovanými replikami staveb venkovských obyvatel oblasti Kalahari. Optickou dominantu vesnice tvoří hydroglobus zásobující zoo užitkovou vodou. Stojí tu od roku 1973, a aby nerušil

Vysloužilý džíp slouží jako dekorace a objekt vhodný k dětským hrám

Pohled z kryté vyhlídky k lemuruům zpět do nitra vesnice. V pozadí mezi chýšemi voliéra snovačů

Ostrov lemuru

autentickou atmosféru, designéři ho oděli do nového pláště vzbuzujícího dojem, že v osadě právě přistál horkovzdušný balon. U balonového „koše“ stojí zaparkovaný vysloužilý džip, ovšem s novou povrchovou úpravou. Zdařilá dekorace láká děti k posezení a otáčení volantem.

Podlouhlá stavba zakřiveného půdorysu, největší ve vesnici, uzavírá její intravilán. Pod jedním krovem, krytým slámou tak jako ostatní nové objekty ve vesnici, najdeme prodejnu rychlého občerstvení s posezením a výhledem do výběhu Safari a dále ubikace lemuru kata a plameňáků růžových s rovněž krytými výhledy do jejich výběhů. Prosklenými dveřmi či okny lze zvířata pozorovat i v ubikacích, takže návštěvníci je uvidí i v zimě, kdy lemuri a plameňáci do výběhu nechodí.

Budova s hlavní vyhlídkou do výběhu kopytníků (vlevo) a do výběhu lemuru a plameňáků (vpravo)

Druhou bránou zasazenou do proplétaného dřevěného oplocení lze z vesnice vyjít na cestu vedoucí kolem jezera plameňáků a ostrova lemuru až k menší zastřešené vyhlídce do výběhu Safari.

Chýše uvnitř vesnice mají různorodé využití: v jedné najdeme výukovou místnost, jiná slouží jako babybox či toalety, tvar chýše zachovává i voliéra snovačů rudozobých – v sousední chýši mají snovači zateplenou ubikaci. Ve vesnici také najdeme domácí zvířata chovaná na černém kontinentu – perličky domácí a kozy burské.

Účastníci slavnostního aktu otevření strávili v Africké vesnici příjemné odpoledne plné nových podnětů a exotiky. Na jednom místě spatřili mnoho druhů africké fauny, při procházce mezi originálními stavbami vnímali autentické

Lemuri na ostrově

rytmy a melodie černého kontinentu a osvěžilo je stylové občerstvení – smažený hmyz.

Doufáme, že Africká vesnice se stane nejen oblíbenou návštěvníckou atrakcí, ale i místem vhodným pro konání zábavných a osvětových akcí ku potěše široké veřejnosti.

Hudební skupina M-Bunda Afrika

Herečka Bára Hrzánová pokřtila žirafu Naomi

Žirafy sířované ve výběhu Safari

Safari omládlo

Současně s výstavbou Africké vesnice doznala příležitější expozice subsaharských kopytníků mnohá vylepšení, výběh Safari z roku 1980 prodělal jakoby omlazovací kúru. Úpravy proběhly úspěšně, aniž by bylo třeba zvířata stěhovat do jiných prostor. Ani návštěvníci přitom nepřišli zkrátka, i když se původní vyhlídka do Safari změnila ve staveniště a pro veřejnost se uzavřela. Zoo zpravoznila náhradní návštěvní trasu vedoucí jindy nepřístupným zázeminím až k budově stájí. Stavba vesnice a úpravy ve výběhu Safari začaly v říjnu 2013 a koncem září 2014 bylo vše hotovo.

Na Safari se letos rozmnožily žirafy a zebry. Pětičlennému žirafímu stádu už 18. června přibyla malá samička, kterou brzy ráno porodila samice Janette. Mládě se ihned samo postavilo na nohy, začalo pít a matka, jelikož nerodila poprvé, se o ně vzorně starala. Když jsme hned druhý den po narození mládě s matkou pustili na odstavný dvorek, pobyt venku probíhal hladce do chvíle, než jsme obě žirafy chtěli nalákat zpět do stáje. Janette zaregistrovala nablízku pohyb stavbařů a do stáje nechtěla jít, bála se o mládě. Chovatelé museli nejprve chytit malou žirafku a zatlačit ji do boxu, matka pak sama přišla za potomkem. Takto se večerní zavírání muselo praktikovat po dva týdny, než si obě žirafy zvykly na cizí lidi a naučily se aspoň trochu chodit domů. Situace se bohužel opa-

kovala, když samice začala s mládětem chodit do společného výběhu. Spojení s ostatními zvířaty jim nečinilo potíže, ale horší to bylo opět při zavírání na noc ve stáji. Chovatelé se museli obrnit velkou trpělivostí, jelikož Janette se opět bála stavbařů a tentokrát i návštěvníků, náhradní návštěvnícká trasa totiž vedla poblíž přechodu z výběhu do stáje. Nakonec opět vše dopadlo dobře, opět se naše dvojice po čase naučila chodit domů.

Ve stádu zebber Chapmanových se nachází šest zvířat, na začátku roku v něm ale byly jen čtyři zebry. Klisna Arwen, která se u nás narodila před dvěma lety, se v květnu vrátila zpět do Brna z deponace v Zoo Tábor-Větrovy, kde pobyla asi rok. Náš předpoklad, že připojení Arwen zpět do

skupiny bude snadné, byl mylný. Klisna Ajka začala na odrostlou dceru ihned útočit, aby si udržela postavení v hierarchii stáda. To se jí nepodařilo, jelikož se druhý den k Arwen připojil vůdčí hřebec, a tak Ajka trávila většinu času stranou od stáda. Klisna Fíla, která pobývala v boxu se svým loni narozeným hřebečkem jménem Falco, ráno 27. července všechny překvapila: vedle ní stálo a na nás zvědavě koukalo další, právě narozené hříbě, rovněž hřebeček. Staršího bratra jsme museli od matky, která ho napadala, na noc oddělovat do jiného boxu. Přes den pak Falco odstrčený nezůstal, útočiště našel u Ajky. Oba teď většinu času tráví spolu.

A jaká zlepšení doznal výběh Safari? Jeho plochu (7 730 m²) jsme v době výstavby vesnice operativně rozdělovali tak, abychom v místě, kam momentálně zvířata nechodí, mohli začít s rekonstrukcí. Přibližně padesátimetrový úsek oplocení z drátěného pletiva jsme nahradili dřevěnou palisádou, také jsme zřídili dvě nová zastřešená krmná místa a skoro celý výběh zatravnil. Jezírko, které zabírá 440 m², dostalo nové dno, štrkovou podklad překryla deseticentimetrová vrstva betonu tónovaného dočervena. Původní přívod vody jsme zrušili, nádrž nyní napájí potok přitékající z nového výběhu plameňáků. Vodu do něj vrací čerpadlo potrubím z jezírka ve výběhu Safari. To je hluboké maximálně jeden metr a zvířata z něj pijí a někdy jím také procházejí – zebry Chapmanovy zvolna, pakoně modří občas i tryskem, avšak žirafy sířované jen výjimečně.

František Práček,
chovatel

Část výběhu Safari s novým hrazením a krmným místem

Perličky domácí a kozy burské

Expozici Africká vesnice, o jejímž otevření píšeme na stranách 6 a 7, obývají zvířata divoká i domácí. Poblíž hydroglobu, ve výběhu ohraničeném proutěným plotem, chováme šest perliček domácích (*Numida meleagris f. domestica*), dovezených ze Zoo Dvůr Králové. Ve dvou menších chýších, umístěných ve výběhu, perličky nocují. V sousední ohradě žijí tři kozy burské, zakoupené od českého soukromého chovatele. Kozy mají ubikaci v mohutnější chýši, která má jednu stěnu (orientovanou k návštěvní trase) prosklenou podobně jako nedaleké ubikace plameňáků a lemuru.

Perlička domácí je domestikovanou formou perličky kropenaté, jejíž areál rozšíření zahrnuje téměř celou subsaharskou Afriku, izolovaně se vyskytuje též v severozápadním Maroku. Zavlečena byla i do jiných částí světa, např. do jižní Francie nebo Karibiku. Perličky chovali pro maso a snad i pro vejce již kolem roku 1500 př. n. l. v Egyptě, v antickém období se staly pokrmem boháčů. V Evropě upadly po zániku říše Římské v zapomnění, až v 15. století je pro náš kontinent znovuobjevili Portugalci, kteří perličky dovezli ze západní Afriky. Maso perliček je velmi chutné, jejich vejce obsahují méně cholesterolu než vejce slepičí. Většímu rozšíření chovu však brání nízký stupeň domestikace: perličky nelze chovat ve velkém, neboť rády opouštějí chovatelské zařízení a vejce zanášejí do různých úkrytů.

Burské kozy vyšlechtili ve 40. letech minulého století evropští useláci v jižní Africe z místní bantuské kozy křížením s evropskými a indickými kozami. Srst burských koz je krátká, na hlavě, uších a krku červenohnědá, zbarvení ostatních částí těla, včetně lysiny na hlavě, je bílé.

Výběh perliček domácích ohraničený proutěným plotem. Ve dvou chýších uprostřed perličky nocují

Smažení červi lidem chutnali

Při slavnostním otevření Africké vesnice jsme návštěvníkům nabídli stylové občerstvení – smažený hmyz. Na pánvi se ve zlatavou pochoutku proměňovali mouční červi (raná stadia potemníka moučného či brazijského), cvrčci stepní i banánovní a sarančata stěhovavá. Některé porce byly zalaty v čokoládě, ale dobře na odbyt šel i hmyz samotný. Kuchaři, který při smažení promlouval pomocí mikroportu o celosvětovém významu takové výživy, nic nezůstalo. Možná jde i v Evropě o stravu budoucnosti, až šedesátiprocentním obsahem bílkovin hmyz daleko předčí jakýkoliv druh masa.

Perličky domácí

Kozy burské

Smažená sarančata v čokoládě

Kuchař připravuje smažený hmyz pro hosty slavnostního otevření Africké vesnice

Chýše sloužící jako ubikace snovačů (vlevo) a jejich voliéra (uprostřed)

Jednu z chýší obsadili snovači rudozobí, nejpočetnější ptáci světa

Do jedné z osmi chýší naší nové Africké vesnice jsme koncem září vypustili kolonii osmdesáti drobných pěvců, snovačů rudozobých (*Quelea quelea*). Přišli k nám ze soukromého chovu v nizozemské obci Monster nedaleko Rotterdamu.

Čeleď snovačovití (*Ploceidae*) čítá něco přes sto druhů sedmnácti rodů. Nejvíce druhů se vyskytuje v subsaharské Africe, některé žijí na Madagaskaru či v jižní Asii. Snovačovití jsou menší ptáci většinou velikosti vrabce, s krátkým a silným kuželovitým zobákem. Z travin a listů si splétají (snovají) kulovitá či oválná hnízda s jedním otvorem, zavěšená do větví stromů a keřů. Některé druhy budují velká, společná hnízda s několika otvory a vytvářejí mohutné hnízdní kolonie.

Snovač rudozobý obývá s výjimkou deštivých lesů celou oblast na jih od Sahary. Žije v gigantických koloniích v řídkých lesích, stepích a savanách, nevyhýbá se lidským sídlům. Je to nejpočetnější ptačí druh na světě. Velikost celkové populace zjištěna není, odhady bývají uváděny v bilionech. Ptáci z jedné hnízdní kolonie, obsahující na třicet milionů jedinců, mohou nad pozorovatelem přeletovat až pět hodin.

Živí se hlavně semeny trav, daný biotop však takovou potravu poskytuje povětšinou nerovnoměrně, snovači se proto snaží vyhledávat ji takticky – hejno se ráno rozdělí do menších skupin, které postupně „pročesávají“ terén, přitom mohou nalétat až kolem 50–70 kilometrů denně. Při nocování na společném shromaždišti si pak sdělují informace o místech s nejvyšší nabídkou semen. Během pátrání po potravě však snovači napadají obilná pole, v některých částech Afriky jsou považováni za hlavního zemědělského škůdce, nebezpečného stejně jako rostlinožravá sarančata. Každoročně v Africe hynou miliony snovačů rudozobých, které při ochraně plodin pronásledují farmáři. Ptáci, kteří se mj. dokážou rozmnožit třikrát do roka, však ztráty snadno nahradí. Zvyšováním produkce obilovin, patrným na celém kontinentu, pěstitelé naopak rozšiřují zdroj potravy snovačů. Podle IUCN je populace snovačů rudozobých stabilní, Červený seznam tento druh řadí do kategorie LC (Least Concern, málo dotčený).

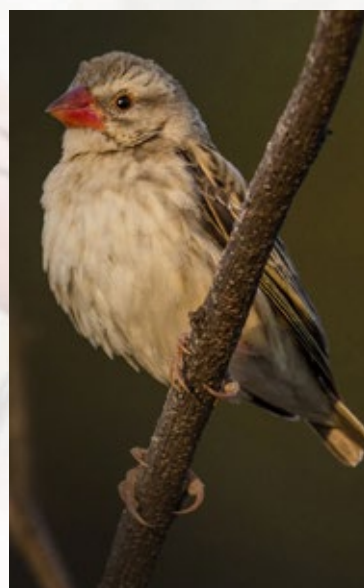
Hnízdní sezona začíná s příchodem dešťů (například v severozápadní části areálu začíná pršet přibližně v listopadu). Samečci v době rozmnožování mění vzhled – barevně nevýrazný žlutohnědý zobák jim zčervená a peří u okolí očí

a zobák ztmavne a vytvoří obličejovou masku. Odstín peří na hlavě a hrudi se u různých jedinců změní různě, od nažloutlé barvy po jasně červenou. Obličejová maska může být někdy bílá. Po zbytek roku se samci podobají samicím, které jsou šedohnědé, ale na rozdíl od samců mají v té době červené zobáky. Ovšem během hnízdění se samicím barva zobáku mění na hnědě žlutou.

Většina samců buduje na trnitých větvích keřů a stromů pletená hnízda, která nabízejí samicím, všechny ale v daném roce nemusejí zahnízdit. Samice kladou dvě až čtyři světle modrá vajíčka, která inkubují devět až dvanáct dní, samec se na inkubaci podílí minimálně. Snůšek může být za rok více. Vylíhnutá mláďata rodiče krmí po několik dní zejména housenkami a hmyzem, poté začínají přinášet také semena. Růst je velmi rychlý – mláďata jsou úplně samostatná po asi šestnácti dnech a pohlavně dozrávají po roce života. Během pěti týdnů reprodukčního období se kolonie hravě rozroste až na dvojnásobek. Průměrný věk snovačů ve volné přírodě je dva až tři roky, v zajetí se prodlužuje až na několik desítek let.

Chýše, do níž jsme snovače vypustili, jim slouží jako zateplená ubikace. Mimo chladnou část roku budou převážně využívat sousední prostornou venkovní voliéra.

RNDr. Petr Suvorov, Ph.D.,
kurátor chovu ptáků

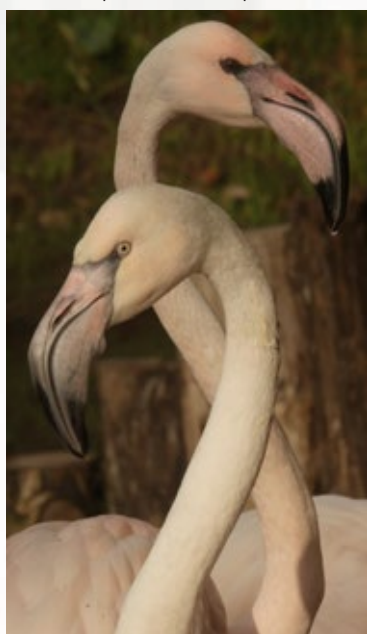
Samice snovače rudozobého má v období mimo rozmnožování červený zobák

Plameňáci opět v Brně

Zoo Brno se po letech vrátila k chovu plameňáků. V období 1971–1997 držela skupinu plameňáků růžových, kubánských a chilských, při stavbě Tygřích skal však bylo jejich jezero zrušeno. V současné expozici v Africké vesnici se nachází osm mladých plameňáků růžových (*Phoenicopterus roseus*).

Počátkem září 2014 jsme uskutečnili náročný transport první části nového chovného hejna. Pět jedinců jsme přivezli z Djurparku Borås v jižním Švédsku – tři samci se vyhlíhli v minulém roce, jedna samice roku 2012, druhá roku 2010. Umístili jsme je do prostorné ubikace s vodní nádrží, kde se během dokončování venkovní expozice adaptovali na nové prostředí. Aklimatizace trvala asi deset dní, během té doby začali ptáci přijímat krmivo a jejich chování bylo zcela přirozené. Další tři plameňáky, narozené v minulém roce, jsme přivezli koncem září ze Zoo Liberec. Skupinu hodláme dále rozšiřovat až na přibližně třicet jedinců.

Plameňák růžový obývá rozsáhlý areál teplých oblastí tří kontinentů – Evropy, Asie a Afriky. Vyhledává rozličná prostředí s vodou brakickou, slanou i sladkou, ptáci žijící mimo tropy jsou tažní. Světová populace podle údajů IUCN dosahuje počtu kolem půl milionu jedinců a je hodnocena s přihlédnutím k ochraně hnízdišť jako rostoucí. V Evropě nalezneme plameňáky růžové v oblastech kolem Středozemního moře, největší evropská populace s asi 40 000 jedinci se nachází v jihofrancouzském

Plameňáci růžoví

Jezero plameňáků doplňují dekorace z člunů vydlabaných z kmene stromu. V pozadí vlevo krmné místo pro vodní ptáky, uprostřed zatřešená vyhlídka do výběhu Safari

Camarque. V Evropě můžeme zastihnout i kolonii chybně introdukovanou do míst, kde nikdy nežili: v chráněné oblasti Zwillbröcker Venn na německo-holandských hranicích od raných 80. let žije populace složená ze dvou druhů – plameňáka růžového a plameňáka chilského (*Phoenicopterus chilensis*), avšak osamocení jedinci plameňáka amerického (*P. ruber*) nebo malého (*P. minor*) byli v hejnu již pozorováni také. Ptáci sice hnízdí ve vnitrozemí, zimovat však odlétají na pobřeží Atlantského oceánu.

Plameňáci nemají žádné antipredační struktury, před nepříteli je ochraňuje velká početnost hejn a hnízdění v bahniitých terénech, nepřístupných čtyřnohým predátorům. V období po hnízdění kompletně přepelichávají, takže nemohou po určitou dobu létat a uchýlit se do mokřadů je pak jejich jedinou šancí na přežití. Hlavní složkou potravy jsou drobní korýši, měkkýši, kroužkovci, larvy vodního hmyzu a rybí potěr. Potravu přijímají filtrací vody přes masitý jazyk, který pracuje na principu tlakové pumpy. V zajetí se ke krmení používají speciální granule.

Plameňáci jsou monogamní, i když žijí ve velkých koloniích (ty mohou být i vícepruhové). Úspěšnost reprodukce roste s velikostí kolonie, protože jednotlivé páry se navzájem stimulují. Hnízdem je hliněná „bábovička“ postavená na

Skupinu plameňáků růžových tvoří zatím osm jedinců

zemí. V sezení na jednom vejci (trvá 28–30 dní) a v obstarávání jednoho mláděte se střídají oba rodiče, kteří vyklubané kuřátko krmí kašovitou stravou vytvořenou ve vlastním voleti. Mládě začíná projevoovat náznaky samostatného krmení ve věku kolem dvou týdnů a po měsíci života by mělo být schopno se krmít samo. Odrostlá mláďata se sdružují do větších školek, plně dospívají kolem tří let. Jedná se o dlouhověké ptáky – mohou se dožít i více než padesátí let.

Nádherní, elegantní plameňáci, oblíbení u návštěvníků mnohých zoologických zahrad, našťastí už v Brně nechybějí.

RNDr. Petr Suvorov, Ph.D.,
kurátor chovu ptáků

SEZNAMTE SE I VY S BONUSEM AŽ 2 200 Kč

STAČÍ SI DÁT U RWE ENERGIE DOHROMADY

Přesvědčte se i Vy, že mít elektřinu i plyn pod
jednou střechou se vyplatí. Přijďte si do našeho
nejbližšího zákaznického centra pro svůj **finanční
bonus**. Ruku na to!

SIM karty RWE Mobil s kreditem
až 600 Kč jako dárek

RWE
The energy to lead

Více na 800 393 393
www.rwezlevnuje.cz